

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך כח, תשל"ז

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

תוספת הערה

לדברי ראובן מירקין ב"לשוננו לעם", מחזור כ"ו, עמ' 282: "לרקעו של"

תוסעה אחת בתחציר העברית החדשה"

קראתי בעניין את רשימתו של ראובן מירקין, ויורשה לי להוסיף: הצירוף השמני, שגרעינו (הנסמך) הוא שם-פעולה, והמשלים שבו מתקשר עם גרעינו באמצעות "את", הוא בגדר "גלגול" של שני צירופי סמיכות, שבשניהם הנסמך הוא שם-פעולה (באמרי "גלגול", אין הפונה ל"גלגול" במובן הטראנספורמאטיבי-החומסקיאני). הצירוף "הנהגת האל את העולם" (עמ' 282) הוא מעין מילוג של שני צירופים שמניים: "הנהגת האל" + "הנהגת העולם". סומך א' ("האל") הוא עושה הפעולה, ואילו סומך ב' ("העולם") הוא מקבל הפעולה. בצירוף "הנהגת האל את העולם" נותר עושה הפעולה פסומך, ואילו מקבל הפעולה מוסיע פמושא ישיר, המצטרף אל צירוף הסמיכות באמצעות "את".

הוא הדין בצירוף פגון "עידודו את רוחי", שבו הסומך הוא הפינני הדבוק של הגוף השלישי. ("מבנה העומק" של הצירוף הוא: "הוא עודד את רוחי").

לכאורה עשוי הסומך של שם-הפעולה לציין הן את עושה הפעולה ("עבודת הפקיד") והן את מקבלה ("פיעוד אב ואם"). לעתים נגרמת דו-משמעות בגלל השימוש במבנה פזה ("אכילת התרנגולת"). דו-משמעות פזאת נמנעת, פמוכן, פאשר משתמשים במבנה "אכילת האיש את התרנגולת".